

Kulatý stůl na téma:

Očekávání, obavy a potřeby lidí se zdravotním postižením a jejich rodin

Život v ústavu je hendikep.

Datum a místo konání:

18. června 2012

Kraj Vysočina
Krajský úřad
Žižkova 57
JIHLAVA

Projekt Podpora transformace sociálních služeb

Transformace je změna velkokapacitní ústavní služby pro lidi s postižením na bydlení a podporu v běžném prostředí. Lidé s postižením díky transformaci přecházejí z velkých ústavů do bytů či rodinných domů v běžné zástavbě a žijí způsobem života, který je obvyklý pro jejich vrstevníky.

S náležitou podporou mohou lidé s postižením žít v běžných domácnostech, převzít odpovědnost za svůj život a zvládat péči o sebe a domácnost tak, jak to dělají ti, kdo v ústavech nežijí. Mohou chodit do zaměstnání, pěstovat své záliby nebo se stýkat s přáteli z okolí. Není důvod, aby svůj život trávili ve velkokapacitní instituci, která je v těchto činnostech omezuje.

Cílem projektu je podpořit přechod lidí s postižením z velkokapacitních ústavních služeb do bydlení a služeb v běžném prostředí.

Projekt realizuje odbor sociálních služeb a sociální práce Ministerstva práce a sociálních věcí ČR.

Projektu se účastní 32 ústavních zařízení z celé ČR, která poskytují služby cca 3 800 lidem s postižením. Na projektu spolupracují všechny kraje České republiky (Hlavní město Praha se vzhledem k podmínkám Evropského sociálního fondu účastní vybraných aktivit).

Součástí projektu je také Národní centrum podpory transformace sociálních služeb, které vzdělává a podporuje účastníky transformačního procesu.

Projekt přispívá k plnění *Koncepce podpory transformace pobytových sociálních služeb v jiné typy sociálních služeb, poskytovaných v přirozené komunitě uživatele a podporující sociální začlenění uživatele do společnosti*, která byla přijata usnesením vlády České republiky č. 127 dne 21. února 2007.

Projekt je financován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost.

Více o projektu: <http://www.mpsv.cz/cs/7058>

Změny v zajištění pobytových sociálních služeb pro lidi se zdravotním postižením v Kraji Vysočina

Kraj Vysočina zřizuje sedm pobytových zařízení poskytujících sociální služby osobám se zdravotním postižením. Kapacita pobytových služeb pro tuto cílovou skupinu v celém kraji je 655 lůžek pro děti, mládež a dospělé. Většina zařízení sídlí v okrajových lokalitách kraje v nevyhovujících velkých objektech s nedostatečným materiálně technickým vybavením. Kraj Vysočina má neúplnou síť sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením, některé služby v kraji zcela chybí nebo je jejich pokrytí nedostatečné.

Kraj Vysočina jako zřizovatel pobytových služeb vnímá dlouhodobou neudržitelnost nastaveného systému, přihlásil se proto aktivně k podpoře procesu transformace bývalých ústavů sociální péče. Hlavním cílem této podpory je začlenění spoluobčanů se zdravotním postižením do života ve společnosti. Znamená to přeměnit současná pobytová zařízení umístěná převážně v těžko dostupných částech kraje v alternativní pobytové služby, díky kterým dojde k zasíťování služeb na lokální i regionální úrovni. Tím se zvětší provázanost a dostupnost pobytových, ambulantních a terénních služeb. Krajská koncepce směřuje k systematické podpoře potřeb lidí s postižením a jejich rodin. V projektu MPSV Podpora transformace sociálních služeb jsou v Kraji Vysočina zařazena čtyři zařízení.

Více informací naleznete:

<http://www.kr-vysocina.cz/socialni-portal.asp>

Kontaktní osoba Národního centra podpory transformace sociálních služeb v Kraji Vysočina:

Bc. Simona Mertlová

Regionální pracovnice Národního centra

e-mail: simona.mertlova@trass.cz

telefon: 739 548 466

Domov bez zámku

se sídlem v Náměšti nad Oslavou opustil původní ústav v zámku v Jinošově na podzim roku 2010. Sociální služby chráněné bydlení a domov pro osoby se zdravotním postižením jsou poskytovány v pronajatých běžných domech a bytech v Náměšti nad Oslavou a v okolí. Bydlení v pronájmech je pouze provizorním řešením, proto bude vybudováno zázemí pro poskytování alternativních komunitních služeb. Z prostředků Integrovaného operačního programu byla zahájena výstavba centra denních aktivit a rodinných domů v Náměšti nad Oslavou a ve Velké Bíteši. Zpracovány a předloženy byly další návazné projekty řešící bydlení pro ostatní klienty Domova bez zámku. Bydlení bude mít podobu malých domácností pro maximálně šest lidí v rodinném domku, ve kterých bude zajištěna potřebná podpora personálu podle individuálních potřeb uživatelů služeb.

Více informací: www.domovbezzamku.cz

Nové lokality sociálních služeb:

Chráněné bydlení:

lokality Náměšť nad Oslavou, 3 domy
lokality Jaroměřice nad Oslavou, 1 dům
lokality Okříšky, 2 domy
lokality Pucov, 2 domy

Domov pro osoby se zdravotním postižením:

lokality Velká Bíteš, 2 domy
lokality Hrotovice, 1 dům

Odlehčovací služba:

lokality Náměšť nad Oslavou
lokality Okříšky
lokality Velká Bíteš

Denní stacionář a sociálně terapeutická dílna:

lokality Náměšť nad Oslavou

Bc. Marta Valová

Odborná pracovnice NC v Domově bez zámku

e-mail: marta.valova@trass.cz

telefon: 739 548 455

„Často přemýšlím nad tím, jak lidem zprostředkovat, co to znamená žít v ústavu a proč se snažíme změnit léta zavedený způsob péče o zdravotně postižené spoluobčany. Snažím se najít nějaké výstižné přirovnání. Komu z nás by se například chtělo zůstat doživotním hostem horského hotelu s nedostatkem sprch a toalet, s jídelnou a velkou společenskou místností, ve kterém bychom žili na pokoji s dalšími cizími hosty, daleko od rodiny a původních přátel? Stalo by se takové místo naším domovem?“

Mgr. Jiří Bína

vedoucí oddělení sociálních služeb
odbor sociálních věcí
Krajský úřad Kraje Vysočina

Domov Jeřabina

se sídlem v Těchobuzi je druhým zařízením, u kterého se počítá s úplným opuštěním původního areálu. Zámek, ve kterém je v současnosti služba provozována, je umístěn v malé obci s obtížnou dopravní dostupností a nulovou infrastrukturou služeb. Historická budova zámku je bariérová, pro poskytování pobytové služby lidem s postižením nevhovující. Případná rekonstrukce objektu by si vyžádala vyšší náklady než plánované opuštění zámku a výstavba nových domácností. Kraj Vysočina podal první z plánovaných projektových žádostí o čerpání prostředků z Integrovaného operačního programu, díky kterým budou vybudovány rodinné domky, zázemí sociálně terapeutických dílen a denní stacio-

nář. Vznikne tak nabídka dosud chybějících sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením na Pelhřimovsku, která bude dlouhodobě zachována. Bydlení bude mít podobu malých domácností pro maximálně šest lidí v rodinném domku, ve kterých bude zajištěna potřebná podpora personálu podle individuálních potřeb uživatelů služeb.

Více informací: www.usptechobuz.cz

Plánované lokality nových služeb:

Chráněné bydlení:

lokality Cetoraz, 2 domy

lokality Pelhřimov, 2 domy

lokality Humpolec, 2 domy

lokality Počátky, 1 dům

Chráněné bydlení pro lidi s poruchami autistického spektra:

lokality Nový Rychnov, 1 dům

Domov pro osoby se zdravotním postižením:

lokality Horní Cerekev, 1 dům

lokality Počátky, 1 dům

Domov se zvláštním režimem:

lokality Horní Cerekev, 2 domy

Denní stacionář a sociálně terapeutická dílna:

lokality Pelhřimov

Marie Prášková, Dis.

Odborná pracovnice NC v Domově Jeřabina

e-mail: marie.praskova@trass.cz

telefon: 734 170 654

ÚSP Křižanov

projde v pilotní fázi projektu tzv. částečnou transformací i vzhledem k finanční a časové náročnosti realizace projektů transformace v Domově bez zámku a v Domově Jeřabina. V ústavu v Křižanově dojde ke snížení počtu klientů žijících na zámku a k humanizaci služeb. Plánován je pronájem bytů nebo domů chráněného bydlení pro

klienty vyžadující pouze nízkou míru podpory pracovníků a vybudování čtyř domácností rodinného typu pro klienty se střední a vysokou mírou potřebné podpory. V současnosti žije prvních šest lidí v pronajatých bytech na křižanovském sídlišti, kde je jim poskytována služba chráněného bydlení. V dlouhodobém horizontu plánuje Kraj Vysočina další snižování kapacity v budově zámku a postupnou transformaci zařízení v komunitní typ služeb.

Plánované lokality nových služeb:

Chráněné bydlení:

lokality Velké Meziříčí, 2 domy

pronájmy bytů v regionu Žďársko

potencionálně Žďár nad Sázavou

Domov pro osoby se zdravotním postižením:

lokality Bystřice nad Pernštejnem, 2 domy

Více informací: www.uspkrižanov.cz

Bc. Marta Valová

Odborná pracovnice NC v ÚSP Křižanov

e-mail: marta.valova@trass.cz

telefon: 739 548 455

Domov Háj

se sídlem v Ledči nad Sázavou. Kraj Vysočina podpořil z vlastního rozpočtu opravu rodinného domu ve Světlé nad Sázavou, kam se v průběhu roku nastěhují první

klienti z Domova Háj. Změny, které v zařízení probíhají, směřují zejména ke zvyšování kvality poskytovaných služeb, k využívání možností začleňování klientů do života měst a obcí a k vyhledávání příležitostí k zaměstnávání klientů na volném trhu práce.

Chráněné bydlení:

Světlá nad Sázavou, 1 dům
výhledově další 1 dům, potencionálně sociálně terapeutická dílna

Více informací: www.usphaj.cz

Marie Prášková, DiS.

Odborná pracovnice NC v Domově Háj
e-mail: marie.praskova@trass.cz
telefon: 734 170 654

Člověk si někdy připadá na všechno sám

Rodiny pečující o své blízké se zdravotním postižením si zasluhují pozornost a podporu společnosti. Není to tak dávno, kdy stát „odebíral“ rodinám odpovědnost za péči o příbuzné s postižením (nebo nemocné, seniory) a docházelo k automatickému umístění do ústavní péče. Jiné alternativy prakticky neexistovaly. Ústavy umístěné v okrajových a vzdálených lokalitách se svými pravidly a řádem se pro většinu lidí s postižením nestávaly novým domovem. Přesto tam prožili desítky let, odloučení od původního domova, původní rodiny a přátel.

V současnosti stojíme na rozhraní dvou epoch. Část lidí se zdravotním postižením stále žije v ústavech, většina dětí, dospívajících a část dospělých žije v rodinách. Zavedený systém ústavních služeb neumí reagovat na tuto skutečnost, na reálné potřeby pečujících rodin, ale ani samotných lidí se zdravotním postižením. V průběhu posledních dvou desetiletí postupně vznikaly alternativní ambulantní a terénní služby, speciální školy a podpůrná školská zařízení, nebo také programy integrace ve školách, ty ale povětšinou řeší potřeby rodiny v návaznosti na věk dítěte nebo mladého člověka s postižením. V Kraji Vysočina zatím není nabídka dostupných alternativ vhodnějších typů služeb pro dospělé lidi s postižením, např. ve formě podpory samostatného bydlení, chráněného bydlení, nebo podpory zaměstnávání. Rodiče, jejichž dítě prošlo sítí podpory škol, osobní asistence apod., tak stojí na prahu dospělosti svého dítěte znovu na začátku a otevírá se před nimi nejistá budoucnost. „Jako bych byla znovu na mateřské. Syna mi vezmou sotva na pár hodin do denních aktivit, ale protože je na vozíku, dostane se maximálně na zahradu. Pro člověka, který má rád společnost a zábavu, nejsem ani já, natož takováto „aktivita“ plnohodnotným naplněním jeho zájmů

a potřeb.“ říká maminka dospívajícího mladého muže s kombinovaným postižením a dodává: „Celé noci kvůli tomu nespím, osobní asistence není řešením, není zrovna levná. Člověk si pak připadá na všechno sám.“

Zásadní změny pojetí a nabídky sociálních služeb poskytovaných lidem se zdravotním postižením přináší projekt transformace pobytových sociálních služeb. Jeho cílem je vytvoření takové sítě sociálních služeb, která umožní lidem s postižením žít životem, který je podobný tomu, jak žijí jejich vrstevníci. To znamená, že už by se lidé s postižením neměli stěhovat za službou – do nepřirozených internátních podmínek zámku nebo jiné velké budovy, ale naopak - služby by měli být dostupné v jejich přirozeném prostředí v blízkosti domova, rodiny a přátel. Aktuálně dochází k radikální proměně současných pobytových zařízení, z nichž některé již úplně opouští původní prostory a místo nich vznikají malé domácnosti chráněného bydlení a domovů pro osoby se zdravotním postižením, denní stacionáře nebo sociálně terapeutické dílny v obcích a městech na Vysočině. Lidé s postižením v nich budou žít s potřebnou podporou personálu, podle vlastních možností co nejvíce samostatně a podle svých představ.

Transformace je jen jedním z kroků, jak změnit zavedený přístup k lidem s postižením, k jejich právům, možnostem a k jejich životu. Směřujeme k období, kdy uznáme, že každý člověk má mít šanci prožít plnohodnotný život, o kterém může rozhodovat on sám. Naší odpovědností je vytvářet takové podmínky, aby toho byl schopen bez ohledu na to, jaká omezení mu jeho zdravotní stav způsobuje a zajímat se přitom, co lidé se zdravotním postižením a jejich rodiny opravdu potřebují.

Časté otázky a odpovědi

Znamená transformace zrušení služeb pro lidi s postižením?

Ne, nejedná se o rušení služeb, ale o změnu podmínek a způsobu jejich poskytování. Většina lidí s postižením se z ústavů stěhuje do běžných bytů či rodinných domů, kde jim je zajištěna potřebná podpora např. formou chráněného bydlení. Využívají také denní stacionáře a další způsoby podpory.

Někteří lidé ale z ústavů odcházejí úplně?

Část současných klientů velkých ústavů se vrací ke svým rodinám nebo se stěhuje do domácností s přáteli – a pobytovou sociální službu již nepotřebují. Jsou to ti, kteří mají takové schopnosti a dovednosti, které jim umožňují vést samostatný život. Do ústavu se přitom dostali pro nedostatek jiných možností podpory.

Pokud žil člověk v ústavu dlouhá léta, jak takovou změnu zvládne?

Pro člověka, který strávil část svého života v ústavním zařízení, je určitě tato změna náročná. Proto jí předchází důkladná příprava, která obnáší jak vyhodnocení potřeb člověka, tak naplánování průběhu transformace. Součástí přípravy jsou také výběr místa budoucího bydliště, jeho návštěvy a navazování vztahů s okolím nebo rozvoj potřebných dovedností. Zkušenosti ukazují, že přes počáteční stres dochází po přestěhování ke zlepšení psychické pohody a navázání dobrých vztahů s okolím.

Podle čeho bylo 32 zařízení zapojených do projektu vybráno?

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR oslovilo kraje, které přihlásily vybraná zařízení – zohledňovala se vysoká kapacita zařízení a objektů, jejich špatný stav, izolovanost od běžného prostředí a další ukazatele.

Podle čeho jsou vybírány obce, kam se lidé z ústavů stěhují?

Cílové obce jsou vybírány podle konkrétních potřeb lidí, kteří se do nich stěhují: často se odvíjí od jejich rodinných nebo přátelských vazeb.

Spousta lidí s postižením dnes žije v rodinách a do ústavů nechce, ovšem chybí pro ně dostupná pomoc. Proč se raději nevěnujete jim, vždyť o lidi v ústavech je postaráno?

Protože život v ústavu je hendikep. Velkokapacitní instituce omezuje osobní rozvoj člověka. Každý má přitom právo na běžný život srovnatelný s vrstevníky.

Navíc, díky transformaci se zvyšuje dostupnost bydlení a podpory pro dospělé s postižením v běžném prostředí. Nově vytvořené bydlení a služby budou moci využívat také lidé, kteří nepřicházejí z ústavů. V transformaci vybudované zázemí pro služby bude obci sloužit řadu dalších let.

To ale bude stát spoustu peněz, kde je vezmete?

Vytvářet nové služby pro lidi s postižením je možné díky penězům z Integrovaného operačního programu, kde je k tomuto účelu vyhrazeno cca 1,3 mld. Kč.

Více informací: <http://www.mpsv.cz/cs/5496>

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb pomáhá vzděláváním a metodikou 32 organizacím, které umožňují lidem s postižením přejít z velkých ústavních služeb do bydlení a života v běžné společnosti. Národní centrum je součástí projektu MPSV ČR Podpora transformace sociálních služeb.

Národní centrum **podporuje zapojené organizace a kraje posílením personálních kapacit** potřebných pro zvládnutí transformačního procesu: v každé zapojené organizaci má odborného pracovníka na 0,5 úvazku a v každém zapojeném kraji pracovníka na 1,0 úvazku.

Národní centrum **vzdělává pracovníky zapojených organizací a dalších institucí podílejících se na transformaci** služeb sociální péče. Zajišťuje čtyři vícedenní vzdělávací programy a řadu jednorázových seminářů a workshopů, které přispívají ke sdílení zkušeností a informací nezbytných pro úspěšný průběh transformace.

Národní centrum **informuje o transformačním procesu a podporuje veřejnou diskuzi o deinstitucionalizaci** služeb sociální péče.

Národní centrum **poskytuje konzultace a metodickou podporu** při tvorbě transformačních plánů a investičních projektů, které umožňují praktickou realizaci transformace.

Národní centrum **vytváří analytické a metodické nástroje**, které reflektují dosavadní průběh transformace a přispívají k jeho pokračování i pro další lidi s postižením, které žijí ve velkokapacitních institucích.

Národní centrum zahájilo svou činnost v listopadu 2010 na základě veřejné zakázky Ministerstva práce a sociálních věcí.

Řízení, personální zajištění a realizaci řady konkrétních aktivit Národního centra zajišťuje společnost 3P Consulting (www.3pconsulting.cz). Na činnosti Národního centra se také podílejí:

- sdružení Hestia, které poskytuje supervizi zapojeným organizacím, krajům a pracovníkům MPSV a školí intervizory v zařízeních
- společnost Vzdělávací centrum pro veřejnou správu ČR, která zajišťuje některé vzdělávací aktivity
- sdružení Quip – Společnost pro změnu a společnost Akademie produktivity a inovací, které se podílejí na tvorbě analýz.

Při realizaci aktivit spolupracuje Národní centrum s řadou odborníků z dalších organizací, které se věnují transformaci sociálních služeb pro lidi s postižením. Aktivity Národního centra probíhají do března 2013. Novinky na www.facebook.com/trass.cz.

Kontakt:

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb

3P Consulting, s.r.o.
Římská 12
120 00 Praha 2

telefon:
(+420) 739 548 469

e-mail:
info@trass.cz

web:
www.trass.cz

Facebook:

www.facebook.com/trass.cz

